

Závery nadrezortnej pracovnej skupiny k implementačným aspektom Konceptie na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby a odporúčania ďalších krokov

V Bratislave dňa 13.09.2023
Číslo materiálu: 33442/2023/BA

ÚVOD

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „ÚRSO“) vypracoval podľa § 9 ods. 3 písm. f) zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) Konceptiu na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby (ďalej len „konceptia“).

Vláda SR na svojom zasadnutí dňa 25.01.2023 uznesením č. 40/2023 vzala na vedomie návrh konceptie, ktorý predložil ÚRSO, a súčasne odporučila predsedovi ÚRSO zriadiť nadrezortnú pracovnú skupinu, ktorej úlohou by bolo vypracovanie konkrétneho návrhu definície energetickej chudoby a rozpracovanie implementačných aspektov konceptie. Predseda ÚRSO v súlade s čl. 5 ods. 2 písm. c) a v spojení s čl. 7 ods. 4 písm. c) Organizačného poriadku ÚRSO č. 4993/2023/BA zo dňa 08.02.2023 zriadil nadrezortnú pracovnú skupinu a pozval do nej zástupcov ústredných štátnych orgánov menovaných v uznesení Vlády SR č. 40/2023:

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Ministerstvo financií SR
- Ministerstvo hospodárstva SR
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR

ÚRSO ako gestor nadrezortnej pracovnej skupiny prizval do skupiny aj zástupkyňu Prognostického ústavu Slovenskej akadémie vied. Prognostický ústav sa dlhodobo venuje problematike energetickej chudoby v podmienkach Slovenskej republiky a disponuje databázou informácií, ktoré sú komplementárne k činnosti nadrezortnej pracovnej skupiny.

V záverečnej fáze bol dokument konzultovaný s Ministerstvom dopravy SR, ktoré iniciatívne prejavilo záujem spolupodieľať sa na tvorbe výstupu nadrezortnej pracovnej skupiny.

Obsahovým východiskom pre činnosť nadrezortnej pracovnej skupiny je znenie konceptie vzaté Vládou SR na vedomie¹.

---

¹ Dostupné online: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27993/2>

1. Definícia energetickej chudoby

1.1 Východiská navrhovanej definície

Metodika navrhutej definície vychádza z koncepcie, ktorú Vláda SR vzala na vedomie dňa 25.1.2023. Zároveň je výsledkom činnosti nadrezortnej pracovnej skupiny, ktorá metodický prístup potvrdila. Taktiež reaguje aj na odporúčania zo štúdie Prognostického ústavu Slovenskej akadémie vied (ďalej len „SAV“) zameranej na problematiku energetickej chudoby v podmienkach Slovenskej republiky² (ďalej len „štúdia“), a to s ohľadom na snahu obsiahnuť i tzv. skrytú energetickú chudobu.

Definícia je založená na vzťahu príjmov a výdavkov domácností, čo podľa štúdie predstavuje „zlatý štandard v oblasti analýz a politik bývania“. Navrhovaná definícia obsahuje ako referenčný bod i už existujúci prvok sociálnej politiky t.j. životné minimum, pomocou ktorého dochádza zároveň i k prepočtu na počet členov domácností.

Použitie vyššie uvedených primárnych parametrov (príjmov a výdavkov) je súčasne kľúčové vzhľadom na zistené skutočnosti, medzi ktoré sa radí najmä to, že Slovensko patrí v rámci Európy medzi štáty s najvyšším podielom výdavkov na energie k disponibilným príjmom.³ V celoeurópskom porovnaní vynaložia obyvatelia Slovenskej republiky (a Českej republiky) na energie najväčšiu časť svojich príjmov.⁴ Ako vyplýva z Prílohy č. 1, v podmienkach SR nie je tento stav zapríčinený primárne cenami energií, nakoľko tieto patria v rámci porovnania krajín EÚ medzi nižšie. Je to tak aj kvôli aplikovanej cenovej regulácii na dodávky elektriny a plynu pre odberateľov v domácnosti a tiež kvôli aplikácii cenovej regulácie pre odber tepla zo sústav centralizovaného zásobovania teplom. Týmto spôsobom sa zohľadňuje pri nastavovaní navrhovanej definície i národný kontext SR. Súčasne navrhovaná definícia nebude v rozpore s pripravovanou smernicou o energetickej efektívnosti ako vyplynulo z činnosti nadrezortnej pracovnej skupiny.

Ohrozenie energeticou chudobou môže vzniknúť z viacerých dôvodov, napríklad v spojitosti príjmov a nákladov na bývanie, nehospodárneho nakladania s nákladmi na bývanie, kvalitou bývania atď. V konečnom dôsledku, pri určitej časti obyvateľstva, aj s nedostupnosťou energií vzhľadom na nelegálne alebo neštandardné formy bývania a s tým spojenú faktickú nedostupnosť energií.

Napriek uvedenému, ako kľúčový faktor energetickej chudoby sa javí byť na Slovensku výška príjmov. Toto tvrdenie podporujú kvantitatívne dáta a štatistiky, o ktoré sa tento dokument opiera, ale sú i výstupom konsenzu nadrezortnej pracovnej skupiny. Z tohto dôvodu pri riešení

---

² Híbková štúdia energetickej chudoby, Prognostický ústav, Centrum spoločenských a psychologických vied, SAV. Jún 2023. Dostupné online: <https://www.prog.sav.sk/wp-content/uploads/Energeticka-Chudoba.pdf>
Pozn.: všade v texte, kde sa bude vyskytovať v textácií odvolávka na štúdiu SAV sa bude mať na mysli výhradne táto predmetná štúdia.

³ Híbková štúdia energetickej chudoby, Prognostický ústav, Centrum spoločenských a psychologických vied, SAV. Jún 2023, s. 5.

⁴ Híbková štúdia energetickej chudoby, Prognostický ústav, Centrum spoločenských a psychologických vied, SAV. Jún 2023. Situácia v SR, s. 10.

energetickej chudoby ako celospoločenského fenoménu sa za kľúčové politiky považujú najmä: sociálna politika, politika práce, finančná politika a politiky zamerané na zvyšovanie energetickej hospodárnosti bytových budov.

Medzi ďalšie dôvody vzniku energetickej chudoby sa na Slovensku radí aj energetická efektívnosť budov⁵, ktorá je významná i z pohľadu budúcnosti.⁶

V kontexte energetickej chudoby s presahom na energetickú efektívnosť je odporúčaním EK⁷ pre Slovensko na prijatie opatrení v rokoch 2023 a 2024 nasledovné: „riešiť energetickú chudobu obnovou bývania v prípade domácností s nízkymi príjmami“, čo si vyžaduje aj širšiu zainteresovanosť rezortov.

Tvorba a uskutočňovanie bytovej politiky, ako aj energetická hospodárnosť budov⁸ majú tiež priamy prienik s problematikou energetickej chudoby, nakoľko oblasť znižovania energetickej náročnosti budov je ich dôležitou súčasťou.

Z pohľadu štátnej bytovej politiky (Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030⁹) je obnova bytového fondu jednou z jej hlavných priorít, k naplneniu tohto cieľa boli vytvorené a prijaté podporné ekonomické nástroje, ako napríklad:

- poskytovanie zvýhodnených úverov poskytovaných prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania (ďalej len „ŠFRB“), pri splnení zákonom stanovených podmienok fyzickým osobám, ako aj právnickým osobám.
- poskytovanie príspevku na zateplenie rodinného domu pre fyzické osoby - vlastníkov rodinných domov (MD SR),
- hypotekárneho financovania, v rámci ktorého je možné poskytovať úvery aj na obnovu bytových budov,
- systému stavebného sporenia, v rámci ktorého je možné poskytovať úvery aj na obnovu bytových budov.

Taktiež Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov¹⁰ sa venuje politikám zameraným na zlepšovanie energetickej hospodárnosti budov a podporu znižovania potreby energie na ich prevádzku. Zameriava sa na činnosti, ktoré znižujú spotrebu elektriny, plynu, tepla na vykurovanie a na prípravu teplej úžitkovej vody, a tým v konečnom dôsledku vedú k znižovaniu počtu domácností zraniteľných alebo energeticky chudobných. Ako sa v danej stratégii uvádza, „pri plnení povinnosti dosahovať úspory energie je potrebné zohľadniť

---

⁵ Híbková štúdia energetickej chudoby, Prognostický ústav, Centrum spoločenských a psychologických vied, SAV. Jún 2023. Situácia v SR, s. 12.

⁶ Parameter energetickej efektívnosti v navrhovanej definícii nie je ukotvený, pretože je potrebné dozbiehať, identifikovať normatívy, čo je v krátkom časovom horizonte náročné.

⁷ Odporúčanie EK (COM(2023) 625 final z 24.5.2023).

⁸ Ministerstvo dopravy SR je v zmysle zákona č. 575/2001 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „kompetenčného zákona“) okrem iného zodpovedné za tvorbu a uskutočňovanie bytovej politiky, ako aj energetickej hospodárnosť budov.

⁹ Bytová politika Slovenskej republiky do 2030. Dostupné online: <https://www.mindop.sk/bytova-politika-sr-do-roku-2030>

¹⁰ Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov. Dostupné online: <https://www.mindop.sk/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov>

zraniteľné domácnosti a domácnosti postihnuté energetickou chudobou.¹¹ Uvedená problematika je aj súčasťou návrhu Smernice Európskeho parlamentu a Rady o energetickej hospodárnosti budov (prijatie sa predpokladá do konca roka 2023 počas Španielskeho predsedníctva v Rade EÚ – pozn.).

Navrhovaná definícia reflektuje na potrebu jednoduchej a rýchlej implementácie, s ohľadom na vyššie uvedené východiská a s ohľadom na dostupnosť dát, na základe ktorých možno kvalifikovane posudzovať ohrozenie jednotlivých domácností energetickou chudobou. Z tohto dôvodu sa navrhovaná definícia sústreďuje na iba podstatné atribúty, ktoré prispievajú k vzniku a rozvoju energetickej chudoby.

Návrhom nadrezortnej pracovnej skupiny je, aby sa platnosť nižšie uvedenej definície energetickej chudoby časovo vopred ohraničila, napr. na obdobie 2 – 3 rokov. Jednak s prihliadnutím na európsku legislatívu, praktické skúsenosti a aktuálnu dostupnosť niektorých parametrov, ale aj s ohľadom na potrebu v budúcnosti do definície komplexnejšie zapracovať prvok hospodárneho nakladania s energiami.

1.2 Návrh aplikovateľnej definície

Domácnosť je ohrozená energetickou chudobou v prípadoch, kedy platí minimálne jedno z kritérií A alebo B¹², alebo je splnené kritérium C:

- A) Domácnosť je ohrozená energetickou chudobou vtedy, ak jej po úhrade nákladov na základnú úroveň spotreby energií a vody, ktorá zabezpečuje dôstojný štandard pre život a zdravie členov domácnosti, zostane menej než 1,5-násobok životného minima a súčasne jej celkový čistý ročný ekvivalentný disponibilný príjem za predchádzajúci rok, prepočítaný na počet členov domácnosti, je menší ako národný medián.
- B) Domácnosť je ohrozená energetickou chudobou vtedy, ak jej ročné náklady na energiu¹³ za predchádzajúci kalendárny rok sú pod polovicou národného mediánu¹⁴ a súčasne jej celkový čistý ročný ekvivalentný disponibilný príjem za predchádzajúci kalendárny rok je nižší ako 60 % národného mediánu.
- C) Domácnosť bez fyzického prístupu k dodávke elektriny z dôvodov, ktoré sú taxatívne určené.¹⁵

¹¹ Dlhodobá stratégia obnovy fondu budov. (v časti 4.2 Politiky a činnosti zamerané na najmenej energeticky efektívne budovy a energetickú chudobu s. 37). Dostupné online: <https://www.mindop.sk/dlhodoba-strategia-obnovy-fondu-budov>

¹² V prípade spojenia definícií A aj B je energetickej chudobe vystavených podľa štúdie SAV 8,2 % slovenských domácností.

¹³ V tomto prípade z výdavkov na energiu vylúčiť náklady na likvidáciu splaškovej vody/kanalizáciu, ale súčasne ponechať náklady na odber pitnej vody z verejného vodovodu. Nie každý likviduje splaškovú vodu oficiálnou cestou a takýmto spôsobom sa môžu výdavky na energiu rozšíriť v zmysle legislatívy aj o splaškovú vodu neúmerne navýšiť pri domácnostiach správjúcich sa ekologicky.

Pozn.: Náklady pod polovicou národného mediánu sú považované za znak „skrytej energetickej chudoby“.

¹⁴ Pozn.: v navrhovanej definícii nie je ukotvený parameter hospodárneho správania. V navrhovanej definícii je nahradený ohraničením príjmu, aby sa predišlo zaradeniu domácností s nadpriemernými príjmami do skupiny energeticky chudobných z dôvodu ich vysokých nákladov na energiu, ktoré sú spôsobené plytvaním. T.j. ide o snahu (dočasného nahradenia) energeticky hospodárneho správania. Do budúcnosti bude potrebné uvažovať o presnejšej definícii vzhľadom na vyššie uvedené.

¹⁵ V podmienkach SR je dostupnosť potrebného množstva energií a vody najmä otázkou finančnej situácie domácností a nie fyzického nedostatku alebo fyzickej nedostupnosti energií (a vody). Napriek tomu môže

Modelové príklady, ako aplikovať navrhovanú definíciu, sú uvedené v Prílohe č. 2.

1.3 Použité parametre pre účely aplikácie navrhovanej definície prevzaté zo štúdie za účelom aplikácie navrhovanej definície

Náklady na energie: sú súčtom nákladov za elektrinu, plyn, teplo, drevo/pelety, uhlie, či iný zdroj energie, vodné a stočné (príp. odvoz a likvidácia splaškovej vody).

Ekvivalentný disponibilný príjem: vypočítaný metodikou, podľa ktorej sa disponibilný príjem domácnosti vydelí ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Tento príjem je následne priradený každému členovi domácnosti. Ekvivalentná škála sa používa na výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti. Pre výpočet indikátorov chudoby bola použitá v súlade s metodikou Eurostatu tzv. modifikovaná OECD škála, kde sa používajú koeficienty: 1 pre prvého dospelého člena domácnosti, 0,5 pre druhého a každého ďalšieho dospelého člena domácnosti, 0,5 pre každého min. 14 ročného člena domácnosti a 0,3 pre každé dieťa mladšie ako 14 rokov žijúce v domácnosti (podľa: Štatistický úrad SR).

V navrhovanej definícii sa uvažuje o 1,5-násobku životného minima ako o kvalifikačnej hranici energetickej chudoby. Pod touto úrovňou zostatkového príjmu sú na základe terénneho a dotazníkového výskumu obsiahnutého v štúdiu domácnosti, ktoré nie sú schopné vlastným pričinením zmeniť svoju energeticky nevyhovujúcu situáciu; nie sú schopné generovať zo svojho príjmu dostatočný objem zdrojov na zvyšovanie energetickej efektívnosti svojho bývania, či vykurovať svoju domácnosť na požadovaný hygienický štandard.

1.4 Prednosti a limity navrhovanej definície

Medzi silné stránky navrhovanej definície patrí využitie už existujúcich dát, ktorými disponujú najmä: Sociálna poisťovňa, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a dodávatelia elektriny a plynu koncovým odberateľom v domácnosti. Uvedené údaje sú aktualizované na priebežnej báze, čím sa znižujú riziká spojené s využitím údajov zo štatistických zisťovaní, ktoré sú realizované v dlhších časových intervaloch.

Medzi slabé stránky patrí skutočnosť, že medzi chudobné domácnosti môžu byť zaradené aj tie, ktoré sa správajú neehospodárne a z toho dôvodu majú vysoké výdavky za energie, keďže

---

existovať malá skupina obyvateľstva, ktorá nemá fyzický prístup k dodávke elektriny. Do skupiny domácnosti bez fyzického prístupu k elektrine môžu spadať také domácnosti, ktoré z objektívnych dôvodov nemajú prístup elektrickej sieti z dôvodu fyzickej absencie elektrickej siete; pre túto skupinu domácností je potrebné dodatočne určiť rozhodujúce obdobie kolaudácie nehnuteľnosti a parametre nehnuteľnosti, nakoľko od istého času má každý staviteľ akejkoľvek nehnuteľnosti možnosť rozhodnúť sa, kde nehnuteľnosť postaví, a teda dobrovoľne a vedomo akceptovať prípadnú fyzickú nedostupnosť elektrickej siete v danej lokalite (dobrovoľná a vedomá akceptácia fyzickej nedostupnosti elektrickej siete nemôže byť kvalifikačným kritériom energetickej chudoby). Zároveň do tejto skupiny domácností spadajú domácnosti, pre ktoré je dostupná fyzická elektrická sieť, ale z finančných alebo iných dôvodov sa nedokážu legálne fyzicky pripojiť do elektrickej siete; napríklad sú dlhodobými neplatičmi a pod.

definícia v tejto fáze nepracuje s normatívnymi hodnotami spotrieb jednotlivých foriem energií alebo vody, ktoré by zodpovedali typizovaným kategóriám domácností (podľa štruktúry domácností, typu nehnuteľnosti, príp. podľa ďalších parametrov). Potenciálne slabou stránkou sa javí aj presnosť informácií o výdavkoch na palivové drevo, ak je toto primárnym zdrojom tepla.

Vyššie navrhovaná definícia pracuje so vstupmi, ktoré bude potrebné, vzhľadom na rýchly vývoj sociálno-ekonomickej situácie na Slovensku, priebežne aktualizovať. Týka sa to predovšetkým aktuálnosti údajov napr. z tzv. rodinných účtov, pravidelnej úpravy súm životného minima na základe valorizačného mechanizmu, využitia ďalších výstupov EU SILC, ako aj prípadnej úpravy definície vo vzťahu k efektívnosti hospodáriacich domácností na základe otázok zaradených do zisťovania EU SILC 2023.

Je potrebné upozorniť aj na skutočnosť, že na základe údajov z databáz EU SILC 2023 a rodinných účtov za rok 2023 bude možné v priebehu budúceho roka 2024 komplexnejšie zhodnotiť situáciu v nadväznosti na nastavenie parametrov pre definovanie energetickej chudoby, čo by aj korešpondovalo so smernicou o energetickej efektívnosti.

Zároveň uvádzame, že vzhľadom na súčasný vývoj sociálno-ekonomickej situácie na Slovensku, vyplynula potreba prehodnotenia súm životného minima. Z uvedeného dôvodu Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v rámci kontraktu s Inštitútom pre výskum práce a rodiny pre rok 2023 zadalo úlohu „Nastavenie parametrov pre výpočet súm životného minima“. Výskumná úloha sa zameria na vytvorenie podkladov pre nastavenie parametrov pre výpočet súm životného minima aj v spolupráci so zainteresovanými stranami zaoberajúcimi sa zberom dát alebo vedeckými analýzami životných podmienok, ako aj nastavovaním normatífov a spotrebných košov.

2. Preskúmanie implementačných aspektov opatrení v oblasti regulácie v sieťových odvetviach

Podľa § 10 písm. g) zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) ÚRSO prijíma opatrenia na dosiahnutie univerzálnej služby a služby vo verejnom záujme a prispieva k ochrane zraniteľných odberateľov elektriny a zraniteľných odberateľov plynu a odberateľov splňajúcich podmienky energetickej chudoby. Koncepcia zadefinovala nižšie uvedený súbor opatrení v gescii ÚRSO, ktoré je možné realizovať v závislosti od legislatívnych podmienok v prípade niektorých opatrení bezprostredne, v prípade ostatných opatrení v závislosti od zmeny príslušných zákonných mandátov ÚRSO.

Je dôležité zdôrazniť, že implementácia prevažnej časti opatrení na ochranu domácností ohrozených energetickou chudobou vyžaduje zmenu primárnej legislatívy za účelom ustanovenia práv a povinností jednotlivých dotknutých účastníkov (najmä: ÚRSO, dodávateľia, odberatelia, ale aj ďalší dotknutí účastníci trhu), ako aj podmienok a spôsobu vykonania jednotlivých opatrení v praxi. Avšak niektoré opatrenia sú už zrealizované a u niektorých existujú konkrétne návrhy na úpravu príslušných ustanovení legislatívy.

Konkrétne, opatrenie 2.1 je v štádiu testovania v reálnych podmienkach praxe. Do budúcnosti sa ako vhodná javí úprava primárnej legislatívy, a to s cieľom komplexne nastaviť celkový rámec pre poskytovanie dodávok všetkých dostupných foriem energií v rámci sieťových odvetví a dodávok pitnej vody formou kreditného produktu. Pri tejto novelizácii primárnej legislatívy bude možné vychádzať aj z poznatkov získaných z prebiehajúceho projektu testovania kreditného systému dodávky elektriny v praxi v rámci schémy regulačného sandboxu.

Opatrenie 2.2 je už z veľkej miery zrealizované. Povinnosť vytvoriť identifikátory odberateľov elektriny je už legislatívne ustanovená a OKTE a.s. ako organizátor krátkodobého trhu s elektrinou v SR v súčasnosti upravuje svoj informačný systém na realizáciu v praxi. Tým sa vytvorí ucelený celoštátny dátový systém na evidenciu domácností v energetickej chudobe, s možnosťou využitia aj pre účely poskytovania podporných programov a schém.

Pri opatreniach 2.3 a 2.4, ktoré si vyžadujú úpravy v primárnej legislatíve, ÚRSO už vypracoval a viackrát zaslal konkrétne návrhy na úpravu príslušných ustanovení energetickej legislatívy v gescii Ministerstva hospodárstva SR. Implementácia opatrenia 2.5 nadväzuje na opatrenie 2.3, čiže by sa príslušná legislatívna úprava dala realizovať v jednom kroku. V prípade akceptácie navrhovaných opatrení by bolo možné dopracovať už pripravené legislatívne návrhy a zohľadniť ich pri najbližšej novelizácii príslušnej primárnej legislatívy.

Implementačné poznámky sú rozvítené v kapitolách 2.1 – 2.5.

2.1 Využívanie systémov predplateného (kreditného) odberu elektriny pre poskytovanie adresnej podpory pri úhrade nákladov za energie a vodu

Koncepcia ako jedno z opatrení v oblasti regulácie v sieťových odvetviach (opatrenia v gescii ÚRSO) identifikuje dodávku elektriny a výhľadovo dodávku ostatných foriem energií a vody prostredníctvom predplateného kreditného modelu. Domácnostiam v energetickej chudobe by sa bezplatne nainštaloval inteligentný merací systém (IMS), tzv. „smart meter“, ktorý by im umožnil zaplatiť vopred určitú finančnú čiastku vo forme kreditu voči nákladom za elektrinu. Domácnosť si tak bude môcť priebežne sledovať priebeh spotreby a zostatkovú hodnotu kreditu, podobne ako funguje kreditný systém s mobilnými komunikačnými službami. Systém zároveň umožní štátnym orgánom poskytovať adresnú pomoc dotknutým domácnostiam vo forme „dobíjania“ kreditu nejakou sociálnou dávkou určenou na podporu pri úhrade nákladov na energie (sociálna dávka spojená s podporou úhrady celkových nákladov na bývanie). Sociálna dávka môže byť paušálna podľa typu domácnosti alebo diferencovaná podľa špecifickej situácie danej domácnosti.

Návrh opatrenia vychádza z riešenia, ktoré je postavené na technológií IMS a prepája viacero aktérov, vrátane zapojenia samospráv. IMS dokáže manažovať predplatenie elektriny a pri vyčerpaní kreditu „vypnúť“ elektromer, pokiaľ sa kredit neobnoví, čím sa z pohľadu koncového odberateľa energie predchádza vzniku dlhov a nedoplatkov, vytvára priestor pre zefektívnenie spotrebiteľského správania a tým pádom úspor energií v domácnosti, prípadne sa vytvára priestor pre postupnú likvidáciu historických pohľadávok po splatnosti, ak takéto koncový odberateľ má. Nástroj vychádza z pilotného projektu spoločnosti Východoslovenská distribučná, a.s., ktorému ÚRSO priznal záštitu v rámci schémy regulačného sandboxu.

Mimo oblasti elektroenergetiky nateraz neexistuje jednoznačný právny základ pre inštaláciu inteligentných meradiel s určenými funkcionalitami, ktoré sú nevyhnutným infraštruktúrnym predpokladom realizácie tohoto opatrenia. Preto sa ako vhodná javí novelizácia vyhlášky Ministerstva hospodárstva SR o inštalácii inteligentných meracích systémov spôsobom, ktorá zadá prevádzkovateľom distribučných sústav povinnosť bezplatne inštalovať IMS pre odberateľov spĺňajúcich definíciu energetickej chudoby a zároveň, po rozšírení legislatívneho mandátu vyhlášky po novelizácii primárnej legislatívy, rozšíri túto povinnosť aj na sektor plynárenstva. Tým by sa zabezpečila implementácia uvedeného opatrenia v oblasti dodávky elektriny aj plynu.

V prípade dodávok tepla a vody by bolo potrebné ďalšie preskúmanie implementačných aspektov nasadenia kreditných systémov. Avšak už samotná realizácia kreditných systémov v oblasti dodávok elektriny a plynu by umožnila poskytovanie adresnej finančnej pomoci aj za náklady na vykurovanie a vodu, keďže identifikácia domácností v energetickej chudobe je identická pre všetky tieto odvetvia. Dotknutá domácnosť by totiž mohla dostávať špecifikovanú výšku finančnej pomoci vo forme kreditu voči nákladom na elektrinu a plyn, ako aj vo forme finančnej pomoci (dávky) voči nákladom na teplo z iných foriem energie, napríklad centrálny vykurovanie, drevo, iné palivá na výrobu tepla, ale aj na vodné a stočné.

2.2 Vytváranie EIC identifikátorov odberateľov energií a vody pre účely jednoznačnej identifikácie domácností v energetickej chudobe

ÚRSO legislatívnymi krokmi v poslednom čase, medzi nimi najmä vydaním vyhlášky ÚRSO č. 207/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou, obsahové náležitosti prevádzkového poriadku prevádzkovateľa sústavy, organizátora krátkodobého trhu s elektrinou a rozsah obchodných podmienok, ktoré sú súčasťou prevádzkového poriadku prevádzkovateľa sústavy (ďalej len „pravidlá trhu s elektrinou“), vytvoril právny rámec pre generovanie EIC identifikátorov všetkých odberateľov elektriny na Slovensku, vrátane domácností. Koncepcia toto opatrenie identifikovala ako realizovateľné v gescii ÚRSO, pričom po jeho implementácii sa začne priradovať každému účastníkovi trhu s elektrinou identifikačný kód EIC, ktorý v sebe bude spájať ďalšie informácie o všetkých odborných miestach odberateľa naprieč územím Slovenskej republiky, ktorých vlastníkom je jeden a ten istý odberateľ. Vytvorí sa tak systém umožňujúci jednoznačnú identifikáciu odberateľov elektriny, ktorí sú v zmluvnom vzťahu s niektorým z dodávateľov elektriny, ktorý môže byť efektívnym podporným nástrojom pri adresnosti iných opatrení ochrany pred energetickou chudobou.

V oblasti elektroenergetiky nie je potrebná žiadna dodatočná úprava primárnej alebo sekundárnej legislatívy na implementáciu EIC kódov pre odberateľov a možno očakávať, že organizátor trhu s elektrinou OKTE a.s. začne generovať EIC identifikátory odberateľov elektriny v domácnosti bezprostredne po začiatku prevádzkovania Energetického dátového centra, ktorého funkcionality sú zamerané primárne na praktickú implementáciu pravidiel trhu s elektrinou.

V iných odvetviach energetiky a v odvetví vodárenstva je generovanie jednoznačných identifikátorov odberateľov v segmente domácností problematické, pretože tam neexistuje centrálny systém evidencie odberateľov ako je to v elektroenergetike. Avšak informácie o energeticky chudobných domácnostiach evidované v systéme OKTE, a.s. by mohli byť zdieľané s dodávateľmi energií a vody a príslušnými štátnymi orgánmi pri implementácii cielených podporných opatrení a nástrojov pre energeticky chudobné domácnosti.

Okrem vyššie uvedeného, ak majú v budúcnosti identifikátory odberateľov slúžiť ako podporný nástroj pre implementáciu opatrení aj mimo oblasti sieťových odvetví, i k tomuto je potrebné primerane upraviť najmä primárnu legislatívu a prostredníctvom nej ustanoviť právo a podmienky prístupu k identifikátorom pre ďalšie relevantné subjekty, aj mimo energetiky. Takýmto využitím sa má na mysli napríklad vytvorenie základu pre budúci centrálny register domácností spĺňajúcich definíciu energetickej chudoby, do ktorého by mali na základe legislatívou daných pravidiel prístup relevantné štátne inštitúcie, resp. štátom určení administrátori jednotlivých opatrení ochrany domácností pred energetickou chudobou.

2.3 Posilnenie ochrany spotrebiteľa a domácností ohrozených energetickou chudobou

Koncepcia identifikovala viacero možných nástrojov na posilnenie ochrany odberateľov spĺňajúcich definíciu energetickej chudoby. Medzi nimi najmä možnú budúcu kompetenciu ÚRSO určiť podmienky pre:

- a) poradenstvo pri optimalizácii dodávkových a sieťových taríf;
- b) zavedenie povinnosti poskytovania bezplatných splátkových kalendárov v odôvodnených prípadoch;
- c) zavedenie povinnosti poskytovania energetickeho poradenstva pre jednotlivé skupiny odberateľov;
- d) zľavy pre uplatňovanie doplnkových cenníkových služieb, ktoré nepodliehajú cenovej regulácii, napríklad odpustenie všetkých neregulovaných poplatkov pre energeticky chudobných (pripojenie, odpojenie, upomienky);
- e) ochranu pred prerušením („vypnutím“) dodávok energií a vody počas zimnej sezóny;
- f) zákaz podomového predaja energií a pitnej vody;
- g) zákaz telefonického uzatvárania doplnkových služieb k zmluve o dodávke energií;
- h) pravidlá umožňujúce všetkým domácnostiam, teda aj tým, ktoré nie sú v priamom zmluvnom vzťahu s dodávateľom, prihlásiť sa „k regulácii“ (tzn. mať možnosť odoberať energie a vodu za podmienok uplatňovaných v cenovo regulovanom prostredí).

Podrobnosti a obsah jednotlivých opatrení sú bližšie rozobraté v koncepcii. Je potrebné zdôrazniť, že vyššie vymenované opatrenia ochrany odberateľov spĺňajúcich definíciu energetickej chudoby bude môcť ÚRSO implementovať až po úprave primárnej legislatívy a teda po definovaní príslušného legislatívneho mandátu pre ÚRSO, so zohľadnením špecifik v jednotlivých sieťových odvetviach, ktoré by boli predmetom úpravy v príslušných vyhláškach ÚRSO o cenovej alebo vecnej regulácii. Viaceré návrhy boli ÚRSO-m už vypracované a boli priebežne komunikované relevantným ústredným orgánom štátnej správy, ako aj boli komunikované vo forme uplatnených pripomienok v rámci legislatívnych procesov novelizácie príslušnej energetickej legislatívy v gescii Ministerstva hospodárstva SR.

2.4. Univerzálna úprava legislatívnej definície koncového odberateľa energií a vody v kategórií domácností

Koncepcia uvádza, že v aktuálne účinnom znení zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 251/2012 Z.z.“) sa definícia zraniteľného odberateľa (§ 3 písm. a) bod 10) resp. definícia závislého odberateľa (§ 3 písm. b) bod 16, § 3 písm. c) bod 16) vzťahuje koncepčne k definovanému odberateľovi v domácnosti. To okrem iného predpokladá, že odberateľ v domácnosti, ak sa majú na neho aplikovať práva a povinnosti vyplývajúce priamo z energetickej legislatívy, musí byť v priamom zmluvnom vzťahu s dodávateľom. Tento koncept sa naviac explicitne upravuje len pri dodávke elektriny a plynu.

V oblasti teplárstva podľa zákona č. 657/2004 Z. z. sa dodávka tepla zo systémov centralizovaného zásobovania teplom realizuje spravidla na tzv. „päť“ domu, pričom zmluvným odberateľom je zväčša spoločenstvo vlastníkov alebo správcovská spoločnosť a tá rozpočítava teplo konečným spotrebiteľom podľa vyhlášky Ministerstva hospodárstva SR č. 503/2022 Z. z.. V prípade dodávky pitnej vody môžu taktiež nastať situácie, predovšetkým v bytovkách, kedy sa odber uskutočňuje v spoločnom bode danej bytovky a spoločné náklady si užívatelia (alebo ich správca) rozpočítavajú až následne.

Tento stav znamená, že z pohľadu energetickej politiky, sociálnej politiky a taktiež aj z hľadiska témy ochrany domácností pred energetickou chudobou, súčasná legislatívna definícia energetickej chudoby pre koncového odberateľa v kategórii domácnosti nie je dostatočne adresná. Napríklad, definícia nezohľadní domácnosti odoberajúce elektrinu a/alebo plyn a žijúce v sociálnych bytoch alebo v nájme. Definícia rovnako nepokrýva klientov zariadení sociálnych služieb pobytovou formou, ktorým sa vynaložené náklady/výdavky za plyn a elektrinu odberateľa premietajú aj do požadovanej výšky úhrady za poskytovanú sociálnu službu. Definícia je nekompatibilná so štruktúrou zmluvných vzťahov a nastavenia v systémoch dodávky tepla z centralizovaných systémov, resp. dodávky pitnej vody a odvádzanie odpadovej vody v bytových domoch a podobne.

Aj v kontexte navrhovanej definície energetickej chudoby v kapitole 1 je potrebné uviesť, že vyššie uvedené skutočnosti týkajúce sa definície koncového odberateľa môžu byť limitujúcim faktorom pre adresnú identifikáciu všetkých domácností, ktoré čelia reálnemu ohrozeniu energetickou chudobou.

Nadrezortná pracovná skupina preto odporúča úpravu a zjednotenie legislatívnych definícií domácností v jednotlivých zákonoch relevantných k sieťovým odvetviám. ÚRSO nemá gesciu nad primárnou legislatívou, avšak je pripravený poskytnúť podporu pri vypracovaní príslušných legislatívnych návrhov.

2.5 Zvýšenie informovanosti odberateľov

Ďalší nástroj na ochranu odberateľov energií a vody, ktorí sú ohrození energetickou chudobou, je zvýšenie súčasnej, pomerne nízkej úrovne energetickej osvedy odberateľov v domácnosti a ich podpory pri rozhodovaní o možnostiach optimalizácie svojich taríf alebo spôsobu spotreby. Opatrenie navrhuje zaviesť väčší rozsah povinne poskytovaných informácií zo strany dodávateľov energií a vody pre odberateľov v domácnosti. Táto edukačná informačná povinnosť pre dodávateľov zverejňovať dôležité informácie pre domácnosti by spočívala v tom, že by špecifikované informácie tvorili povinnú prílohu pri vyúčtovaní dodávok energií a vody, boli by zverejnené na webových sídlach dodávateľov a príp. aj na webovom sídle ÚRSO.

Zverejňované informácie by sa týkali napr. možností optimalizácie spotreby energií a vody, odporúčaných taríf a sadzieb na zníženie poplatkov pri danej spotrebe, možnosti nastavenia podmienok platieb, kontaktov na poradenstvo a pod. Informácie na webových sídlach by zahrňovali aj informácie o možnostiach pripojenia do sústav a sietí, informácie o dostupných štátnych podporných programoch na zvyšovanie energetickej efektívnosti (napr. zatepl'ovanie) a iných možnostiach týkajúcich sa znižovania nákladov na energie a vodu. Cieľom by malo byť

poskytovanie čo najviac informácií na viacerých miestach, aby k nim mali odberatelia jednoduchý a priamy prístup.

Navrhované opatrenie je súladné aj s pôvodnými návrhmi z koncepcie:

- publikovanie informácií na webovej stránke ÚRSO vyhradené energeticky chudobným, v rámci ktorých budú uvedené napríklad modelové situácie, vysvetlené kto je energeticky chudobný, na koho sa môže dotknutý odberateľ obrátiť, aké má práva a povinnosti a podobne,
- úprava povinného obsahu vyúčtovacích faktúr za dodávku energií tak, aby bola pre odberateľa zrozumiteľnejšia a mala vyššiu výpovednú hodnotu (napr. by išlo o objem fakturovanej spotreby prepočítaný na variabilnú a fixnú zložku, uvádzanie priemernej jednotkovej ceny za komoditu na faktúre, aby si odberateľ vedel porovnať ceny u iného dodávateľa, celkové množstvo elektriny dodané za zúčtovacie obdobie a podobne).

Implementácia tohto opatrenia nadväzuje na opatrenie 2.3, predovšetkým v bodoch a) až c). Úpravou primárnej legislatívy by sa vyšpecifikovali informačné povinnosti pre dodávateľov ako aj spôsoby ich zverejňovania.

Nadrezortná pracovná skupina preto odporúča úpravu legislatívnych povinností v zákonoch relevantných k sieťovým odvetviam v nadväznosti a v spojitosti s navrhovanými opatreniami v bode 2.3.

3. Preskúmanie implementačných aspektov opatrení štátnej politiky

Energetická chudoba je problém, ktorý sa dotýka viacerých rezortov súčasne, a preto je potrebné pri jej riešení postupovať tomu primerane, teda v súčinnosti všetkých dotknutých rezortov. Nižšie sú rámcovo načrtnuté implementačné aspekty opatrení, pričom väčšina navrhovaných opatrení je prevzatá z koncepcie. Dané implementačné aspekty majú slúžiť ako vstup do verejnej diskusie a ďalšej činnosti štátu, ktorá má smerovať k prijatiu konkrétnych legislatívnych a iných krokov potrebných na riešenie energetickej chudoby.

3.1 Daňové zvýhodnenia energeticky chudobných domácností

Koncepcia uvádza, že jedným z možných a pomerne rýchlo realizovateľných opatrení môže byť zvýhodnenie domácností spĺňajúcich kritériá energetickej chudoby prostredníctvom daňovej politiky, napríklad formou zníženej DPH. Týmto opatrením by bolo možné zvýšiť cenovú dostupnosť:

- dodávky elektriny, plynu, tepla, a vodného a stočného prostredníctvom faktúr od príslušných dodávateľov;
- služieb spojených s obnovou rodinných domov, ak táto vedie k zvyšovaniu ich energetickej efektívnosti. Vzťahovať by sa mohla na nákup materiálov, zariadení a poskytovanie montážnych služieb.

Po preskúmaní tohto opatrenia, nadrezortná pracovná skupina neodporúča toto opatrenie implementovať. Daňové zvýhodnenia pre oblasť daní z príjmov (DPFO) energeticky chudobných domácností nie sú vhodným opatrením, pretože cieľia iba na domácnosti s príjmom z pracovnej činnosti. Nakoľko príjmová chudoba a energetická chudoba sú úzko späté a práve domácnosti ohrozené energetickou chudobou majú nižšiu intenzitu práce (ZŤP, osamelí rodičia, MRK, UHP, 2020)¹⁶, takéto opatrenia by boli s vysokou mierou pravdepodobnosti neadresné. Pri nepriamych daniach (DPH) by boli celkové náklady spojené s adresným nastavením takéhoto opatrenia pravdepodobne vyššie, ako jeho prínos pre energeticky chudobné domácnosti.

3.2 Zavedenie opatrení na posilnenie finančnej podpory domácností ohrozených energetickou chudobou

V koncepcii sa uvádza, že dôležitými nástrojmi podpory domácností ohrozených energetickou chudobou môžu byť finančné príspevky. V podmienkach SR ide o príspevok na bývanie, ktorý je súčasťou pomoci v hmotnej núdzi. Nárok na príspevok na bývanie má podľa § 14 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov napr. vlastník, resp. nájomca, ktorý je členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi vtedy, ak riadne uhradza náklady za všetky služby spojené

---

¹⁶ Zdroj: <https://www.mfsr.sk/files/archiv/65/ReviziavydavkovnaohrozeneskupinyZSverziaFINAL3.pdf>

s bývaním (napr. nájomné, daň z nehnuteľnosti, poplatky za komunálny odpad), alebo v prípade, že má nedoplatky spojené s úhradou nákladov za služby spojené s bývaním, predloží dohodu o splátkach a potvrdenie o riadnom plnení splátkového kalendára. Príspevok na bývanie sám osebe nedokáže vyriešiť problematiku energetickej chudoby, ale v spojení s dávkou v hmotnej núdzi a ostatnými príspevkami v rámci pomoci v hmotnej núdzi môže byť nástrojom slúžiacim na pokrytie časti výdavkov na energie. V koncepcii sa ďalej uvádza aj návrh prijatia ďalších finančne udržateľných podporných opatrení zameraných na širšiu skupinu obyvateľov za účelom zmiernenia negatívnych dôsledkov energetickej chudoby.

Nadrezortná pracovná skupina uvádza, že vzhľadom na vývoj súčasnej ekonomickej situácie došlo k úprave príspevku na bývanie v rámci pomoci v hmotnej núdzi, a to tak jeho štruktúry, ako aj jednotlivých súm s účinnosťou od 15. júla 2023. Zároveň budú s účinnosťou od 1. októbra 2023 upravené sumy pomoci v hmotnej núdzi aj vrátane príspevku na bývanie.

Nadrezortná pracovná skupina odporúča preskúmať podrobnejšie implementačné aspekty následne, ako bude známa praktická podoba aj ostatných opatrení v tejto kapitole, nakoľko finančná podpora domácností by mala byť iba doplnkovým komplementárnym nástrojom.

3.3 Zvýšenie dostupnosti opatrení na zvyšovanie energetickej efektívnosti a využívanie energie z obnoviteľných zdrojov z verejných zdrojov

V koncepcii sa uvádza, že cieľom opatrenia je zníženie energetickej spotreby v budovách, a to najmä prostredníctvom komplexnej obnovy budov. V rámci tohoto opatrenia by bolo potrebné zamerať podporu z finančných prostriedkov poskytovaných štátom adresne na domácnosti ohrozené energetickou chudobou (napr. REPowerEU, Plán obnovy a odolnosti, Sociálno-klimatický fond, Envirofond a pod).

Ďalej sa v koncepcii uvádza, okrem iného i to, že náklady na vykurovanie či ohrev teplej vody v optimálne zateplenom dome alebo byte je jediným udržateľným spôsobom ako znížiť spotrebu energií a náklady na energie, a súčasne zvýšiť životný štandard dotknutej domácnosti. Okrem toho, zníženie spotreby energií vedie zväčša aj k zníženiu produkcie emisií skleníkových plynov, v závislosti od typu vykurovania a použitých palív.

Ochrana domácností pred rizikom energetickej chudoby znamená na jednej strane zvyšovanie cenovej dostupnosti energií a pitnej vody, súčasne však má viesť k hospodárnemu využívaniu energií a vody, resp. k obmedzeniu plytvania energiami a pitnou vodou v budovách.

Vzhľadom na komplexnosť problematiky a najmä s ohľadom na prebiehajúci legislatívny proces na úrovni EÚ, nadrezortná pracovná skupina odporúča preskúmať implementačné aspekty predmetného návrhu opatrenia v kontexte budúcej transpozície smernice o energetickej efektívnosti, ktorej návrh bol schválený 11.7.2023 Európskym parlamentom a následne 25.7.2023 Európskou Radou (okrem iného s ohľadom na Článok 8 Povinnosť úspor energie; Článok 24 Posilnenie postavenia a ochrana zraniteľných odberateľov a zmiernenie energetickej chudoby).

3.4 Vytvorenie ľahko dostupnej siete energetických poradcov

Koncepcia poukázala na to, že téma energetickej chudoby kladie veľké nároky na odberateľov v oblasti energetickej a informačnej gramotnosti, ktorá by im umožnila aktívne riešiť svoj stav. Zároveň poukázala, že už v súčasnosti existujú viaceré možnosti ako môžu spotrebitelia riešiť svoju spotrebiteľskú agendu, resp. ako sa môžu domáhať svojich práv. Napriek tomu sa v koncepcii konštatuje, že je potrebné viac podporiť informovanosť domácností o možnostiach riešení svojich energetických potrieb. Ako perspektívne riešenie sa navrhuje vytvorenie dostupnej siete energetických poradcov, ktorá by plnila nasledovné atribúty: bezplatnosť, regionálna dostupnosť, komplexnosť navrhovaných riešení.

Nadrezortná pracovná skupina odporúča preskúmať implementačné aspekty tohto opatrenia až bude známa praktická podoba ostatných opatrení v kapitole 3, nakoľko sieť poradcov by mala byť aktívna okrem iného aj pri implementácii týchto opatrení.

3.5 Aktívne zapojenie samospráv do riešenia problematiky energetickej chudoby

Ako uvádza koncepcia, samosprávy môžu hrať kľúčovú úlohu v boji proti energetickej chudobe vzhľadom na ich miestne znalosti obyvateľstva a bytového fondu, ako aj zodpovednosti a schopnosti zastupovať záujmy miestnych občanov.

Nadrezortná pracovná skupina odporúča preskúmať implementačné aspekty tohto navrhovaného opatrenia až po verejnej konzultácii s príslušnými zástupcami samospráv. Zástupcovia samospráv neboli súčasťou nadrezortnej pracovnej skupiny, ktorá bola vytvorená v nadväznosti na odporúčanie Vlády SR.

3.6 Vytvorenie jednotnej „one-stop-shop“ webovej stránky s ucelenými informáciami o energetickej chudobe

Koncepcia uvádza ako vhodný informačný nástroj aj vytvorenie samostatnej informačnej platformy, s modulom špecificky zameraným na energetickú chudobu, teda webovej stránky napr. v rámci webového sídla Vlády SR, niektorého ministerstva (napr. MH SR, MPSVaR SR) alebo štátnej inštitúcie (napr. ÚRSO, SIEA, ŠOI). S cieľom poskytnúť všetky relevantné informácie na jednom mieste, vrátane možnosti predbežného overenia si prostredníctvom automatického alebo kontaktného formulára, či domácnosť spĺňa kritériá ohrozenia energetickou chudobou (správu formulára by zabezpečovala inštitúcia, ktorá by webovú stránku ako celok prevádzkovala).

Nadrezortná pracovná skupina odporúča preskúmať implementačné aspekty tohto navrhovaného opatrenia až po verejnej konzultácii s dotknutými inštitúciami, a to s ohľadom na celkovú komplexnosť nástroja a potrebu poznať konkrétne implementačné rámce iných opatrení; cieľom „one-stop-shop“ webovej stránky má byť práve distribúcia praktických

informácií, s cieľom zorientovať potenciálnych beneficentov nástrojov pomoci v problematike a v procese požiadania o využitie nástrojov.

Návrhy nad rámec koncepcie, ktoré vzišli z činnosti nadrezortnej pracovnej skupiny

3.7 Podpora ekologizácie palivovej základne vo vybraných lokalitách (gescia: MŽP SR)¹⁷

Oblasti – ORKO (oblasti riadenia kvality ovzdušia) sa každoročne prehodnocujú, avšak posledných 10 a viac rokov sú stabilné a skôr pribúdajú obce s charakteristikou „3“¹⁸, nakoľko prevládajú zastarané spaľovacie zariadenia (kotle, krby, pece, kachle atď.). Vyplýva to zo štatistického zisťovania SHMÚ na reprezentatívnej vzorke¹⁹, kde prevláda palivová základňa – tuhé palivo/kusové drevo a ďalšie spracované výrobky z biomasy-drevné pelety/brikety.

Podľa projektu sčítania SODB (Sčítanie obyvateľov, domov a bytov) 2021 je viac ako 400 tisíc domácností v SR, ktoré využívajú na vykurovanie spaľovacie zariadenie na tuhé palivo. Presná databáza tzv. malých zdrojov znečisťovania ovzdušia t.j. malé spaľovacie zariadenia (myslené iba domácnosti – fyzické osoby, právnické osoby v rodinných domoch²⁰) v SR neexistuje.

Ako vhodné opatrenie pre použitie implementácie tzv. definície energetickej chudoby môže byť pilotný projekt v oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO) pre vybraný región (ako vhodná pilotná oblasť sa javí téma, v rámci ktorej je SR v procese infringementu pre porušenie Smernice ES/2008/50 pre dlhodobé nedodržiavanie kvality ovzdušia/PM10 v 3 zónach SR od roku 2005 s výnimkou 3 rokov). Je zrejme že využívanie nekvalitnej palivovej základne a zastaraného spaľovacieho zariadenia koreluje so zhoršenou kvalitou ovzdušia v danom regióne a tiež má súvis s možnou definíciou energetickej chudoby (keď sa takpovediac spaľuje „všetko“).

Prekážkou môžu byť i nevysporiadané vlastnícke vzťahy (napr. v prípade pozemkov alebo nehnuteľností atď., na ktoré by sa mala vzťahovať podpora), ktoré často bránia adresnej podpore (doteraz 3 výzvy z OP LZ Podpora vysporiadania pozemkov v marginalizovaných rómskych komunitách²¹).

---

¹⁷ Pozn.: navrhované opatrenie má súvis i s kvalitou a ochranou ovzdušia.

¹⁸ Tzv. stupeň 3 znamená zľú kvalitu ovzdušia (ide o prekročenie stanovenej limitnej hodnoty, od ktorej vyššie hodnoty znamenajú významné zhoršenie kvality ovzdušia a nasledujúca medza je už tzv. smogová situácia). Odkaz na tabuľkové zobrazenie a súvisiace odkazy za jednotlivé kraje sú dostupné online na: <https://www.shmu.sk/sk/?page=2768> a odkaz na Metódu integrovaného posúdenia obcí vzhľadom na riziko nepriaznivej kvality ovzdušia (SHMÚ, 2023). Dostupné online na: https://www.shmu.sk/File/oko/studie_analyzy/Metodika_final_v2a.pdf

¹⁹ Odd. emisie a biopalivá SHMU, 2023

²⁰ Pozn.: je ich percentuálne významne menej

²¹ Operačný program Ľudské zdroje; Prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít; Názov projektu: Podpora vysporiadania pozemkov v marginalizovaných rómskych komunitách. Podrobnejšie informácie dostupné online na: <https://www.ludskezdroje.gov.sk/projekty>

3.8 Opatrenia zamerané na zníženie energetickej náročnosti

Všeobecne je možné konštatovať, že podporné nástroje bytovej politiky v oblasti obnovy bytového fondu primárne necielia na energeticky chudobné domácnosti, resp. priamo na zraniteľné skupiny, ale na splnenie energetických kritérií, ktoré znižujú spotrebu elektriny, plynu, tepla na vykurovanie a na prípravu teplej úžitkovej vody a tým v konečnom dôsledku vedú k znižovaniu počtu domácností zraniteľných alebo energeticky chudobných a tiež slúžia na predchádzanie vzniku energetickej chudoby.

Odporúča sa pokračovať v realizácii opatrení, ktoré môžu prispieť k riešeniu energetickej chudoby v gescii Ministerstva dopravy SR. Podrobnejšie informácie k návrhom daných opatrení sú v podkapitolách 3.8.1 – 3.8.3.

3.8.1 Podpora obnovy bytových domov prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania.

Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) dlhodobo podporuje obnovu bytových domov prostredníctvom výhodných úverových podmienok. Výsledkom tejto podpory je viac ako 363 000 bytov v bytových budovách obnovených prostredníctvom úveru zo ŠFRB. V uvedenej podpore sa bude pokračovať aj v nasledujúcom období. Ba čo viac, nakoľko ŠFRB bude v súčasnom programovom období implementovať finančný nástroj zameraný na zlepšovanie energetickej hospodárnosti a obnovy bytových domov bude podpora obnovy budov intenzívnejšia a rozšírená o viaceré opatrenia. Od 1.1.2024 bude ako súčasť podpory obnovy bytových domov možné získať podporu aj na účel – vybudovanie technického zariadenia využívajúceho obnoviteľné zdroje energie – slnečné tepelné kolektory, fotovoltické panely a tepelné čerpadlá, zároveň sa rozšíria obstarávacie náklady obnovy o cenu za realizáciu vodozádržných opatrení a vybudovanie vonkajších tieniacich prvkov, ako aj sa zavádza motivácia na zníženie potreby primárnej energie bytovej budovy minimálne o 30 % a súčasne zabudovania technického zariadenia využívajúceho obnoviteľné zdroje energie v bytovom budove zavedením možnosti odpustenia časti úveru do výšky 20% sumy úveru.

3.8.2 Poskytovanie zvýhodnených úverov fyzickým osobám na zateplenie rodinného domu prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania.

ŠFRB už v súčasnosti umožňuje získať výhodný úver fyzickým osobám na zateplenie ich rodinného domu s max. lehotou splatnosti 25 rokov a fixovanou úrokovou sadzbou 0,5 resp. 1 %.

3.8.3 Poskytovanie príspevkov na zateplenie rodinného domu na účely zlepšenia energetickej hospodárnosti rodinného domu v súlade so zákonom č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „príspevok“).

MD SR v súvislosti s implementáciou Plánu obnovy a odolnosti a poskytovaním finančného príspevku na obnovu rodinného domu pozastavilo poskytovanie príspevku. Po ukončení Plánu obnovy MD SR chce pokračovať v poskytovaní príspevku ako súčasť systémovej podpory v súlade s prioritami štátnej bytovej politiky.

4. Závery nadrezortnej pracovnej skupiny a odporúčania ďalších krokov

Nadrezortná pracovná skupina upozorňuje na skutočnosť, že problematika energetickej chudoby je komplexná a v súčasnom legislatívnom rámci sú čiastkové aspekty relevantné aj k energetickej chudobe v kompetencii viacerých orgánov štátnej správy. Súčasne nie je na úrovni kompetenčného zákona určený gestor, ktorý by zastrešoval problematiku ako takú.

V nadväznosti na vyššie uvedené, nadrezortná pracovná skupina odporúča vláde SR priority:

- rozhodnúť o orgáne štátnej správy, ktorý bude gestorom problematiky energetickej chudoby,
- v nadväznosti na predošlý bod, iniciovať legislatívnu úpravu, ktorá gestorstvo zdefiniuje na úrovni primárnej legislatívy (kompetenčný zákon),
- následne poveriť gestora problematiky zastrešením ďalšej činnosti nadrezortnej pracovnej skupiny a pripraviť legislatívny návrh, ktorý bude obsahovať definíciu energetickej chudoby v súlade s Kapitolou č. 1 tohto dokumentu, príp. odporúčané znenie ďalej obsahovo rozpracuje a takto upravený návrh zohľadní pri tvorbe návrhu legislatívnej definície energetickej chudoby.

Okrem toho, nadrezortná pracovná skupina odporúča vláde SR iniciovať širšiu verejnú konzultáciu k výstupom tohto dokumentu. V rámci verejnej konzultácie odporúča zahrnúť aj nasledovné otvorené otázky a iné témy, ktoré vzišli z doterajšej činnosti pracovnej skupiny:

- Prvok hospodárnosti sa ukázal nevyhnutným. V budúcnosti by sa malo uvažovať o spresnení definície tak, aby sa zohľadňovalo a podporovalo hospodárne správanie domácností²². Pri budúcom zohľadnení adekvátneho energetického štandardu a adekvátnej veľkosti príbytku sa zabezpečí pomoc zo strany štátu tým domácnostiam, ktoré sa preukázateľne, a nie z vlastnej viny alebo nesprávneho nastavenia svojho životného štandardu, ocitli v energetickej chudobe.
- Pre účely posudzovania ohrozenia domácnosti energetickou chudobou je nevyhnutné stanoviť cieľovú skupinu. Nateraz univerzálnou je definícia podľa § 115 zákona č. 40/1964 Občianskeho zákonníka: domácnosť „tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhrádzajú náklady na svoje potreby“ a domácnosť jednotlivca. Ďalším dôvodom zohľadnenia definície domácnosti podľa Občianskeho zákonníka je, že podieľanie sa na nákladoch na bývanie nesúvisí vždy s rodinnými väzbami vychádzajúcimi napr. zo vzájomných vyživovacích povinností členov domácnosti. Je však potrebné upozorniť na problematiku a legislatívny kontext súčasnej definície koncového odberateľa v kategórii domácnosti voči identifikácii koncového užívateľa energie. Rovnako je potrebné upozorniť na možný nesúlad definície domácnosti podľa Občianskeho zákonníka a definície pre účely zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime.
- Do budúca bude potrebné zohľadniť i normové požiadavky na vykurovanie a prípravu teplej vody (podľa kategórie budovy, počtu osôb v domácnosti a pod.).

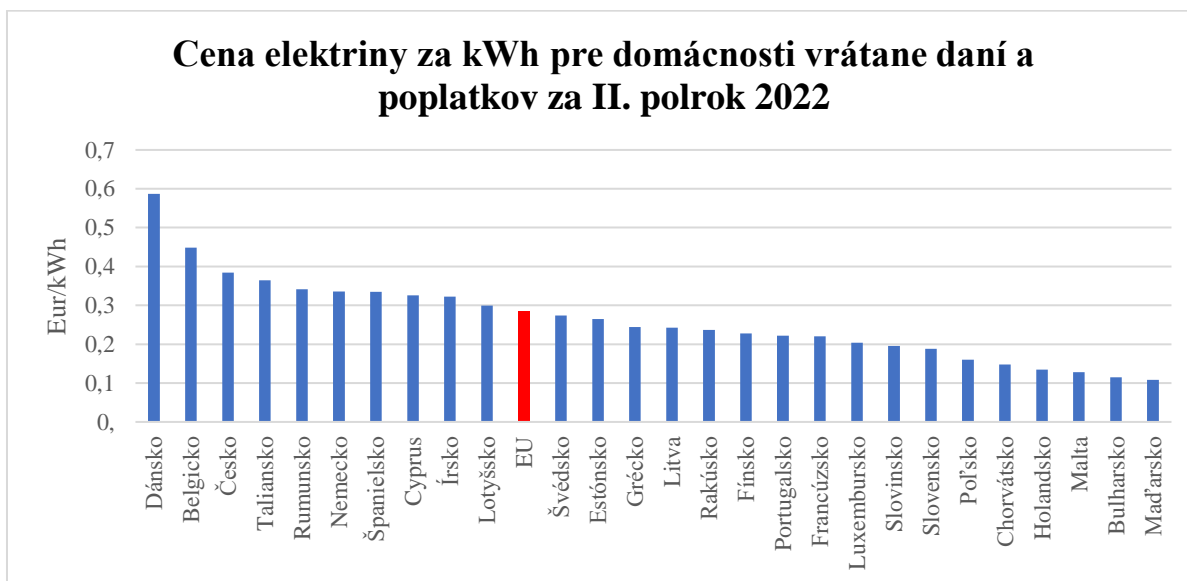
²² V tomto kontexte je dôležité do budúcnosti brať pri definovaní hospodárneho správania do úvahy okrem iného i skutočnosť, že „nehospodárne správanie“, veľkosť platby za energiu, vodu, atď. nemusí byť nevyhnutne z dôvodu plytvania.

- Taktiež by sa mali do budúcnosti zohľadniť majetkové pomery posudzovanej osoby, čo si bude vyžadovať ich vyhodnotenie, čomu zároveň predchádza dostupnosť dát pre potreby vyhodnotenia.
- Pri definícii bude do budúcnosti potrebné rozlišovať domácnosť v nájme (nemá možnosť ovplyvniť obnovu budovy) a domácnosť vlastníka budovy.
- Do budúcnosti bude potrebné i riešenie vlastníckych vzťahov, nakoľko často v praxi bránia v adresnej podpore (napríklad viac v 3.7).
- Súčasťou EU SILC 2023 sú zaradené otázky pre hospodáriace domácnosti zamerané na hodnotenie energetickej efektívnosti. Na základe ich vyhodnotenia bude možné zhodnotiť energetickú efektívnosť hospodáriacich domácností aj v nadväznosti na nastavenie určitých štandardov, ako aj zhodnotiť ich ďalšie zapracovanie do štatistického zisťovania EU SILC (štatistické zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností) pre nasledovné roky, čo si však vyžaduje aj dodatočné finančné krytie.²³
- Na základe údajov z databáz EU SILC 2023 a RU 2023 v priebehu budúceho roka 2024 zhodnotiť komplexnejšie situáciu v nadväznosti na nastavenie parametrov pre definovanie energetickej chudoby, čo by malo korešpondovať so smernicou o energetickej efektívnosti.
- Do budúcnosti sa odporúča primerane zohľadniť i energetické technológie v domácnostiach, t.j. odporúča sa určenie používaných energetických technológií v domácnostiach na vykurovanie, chladenie, elektrinu, teplú vodu a varenie. Zároveň stanoviť zoznam odporúčaných technológií spĺňajúcich požadovaný energetický štandard domácností, emisie a finančné možnosti domácností.
- Odporúčaním nadrezortnej pracovnej skupiny je do budúcnosti primerane zohľadniť do definície i oblasť-územie/lokalitu podpory. Z pohľadu ochrany ovzdušia je návrhom primárne zaradiť oblasti, kde sa vykuruje tuhým a tekutým palivom a v oblastiach so zlými rozptylovými podmienkami.

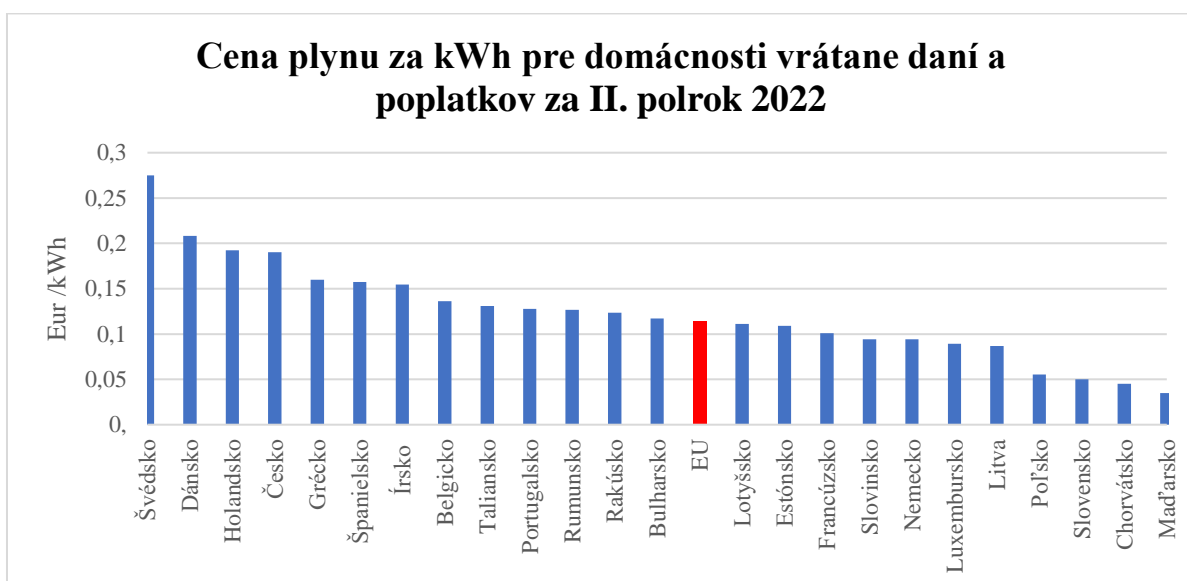
²³ Pozn.: otázky zamerané na energetickú efektívnosť sú zatiaľ súčasťou len zisťovania EU SILC 2023.

Príloha č. 1: Cena energií pre domácnosti v SR a EÚ – porovnanie

Zdroj: Eurostat (online data codes: nrg_pc_204)

Pozn.:posledná dostupná aktualizácia údajov v čase spracovania k 28/06/2023 23:00

Zdroj: Eurostat (online data codes: nrg_pc_202)

Pozn.1: údaje za Rakúsko a Fínsko sú podľa údajov Eurostatu odhadované.

Pozn.2:posledná dostupná aktualizácia údajov v čase spracovania k 18/07/2023 23:00

Príloha č. 2: Modelové príklady aplikácie navrhovanej definície²⁴

Modelovanie pri aplikácii časti A definície energetickej chudoby:

Domácnosť	Po úhrade energií zostane mesačne menej ako (v EUR)	Index potrebný na výpočet	Celkový čistý ročný disponibilný príjem domácnosti menší ako (v EUR)
jednočlenná	403,32	1	8 819,56
dvojčlenná (dospelí)	684,68	1,5	13 229,34
rodič s dieťaťom mladším ako 14 rokov	587,48	1,3	11 465,43
rodič s 2 deťmi mladšími ako 14 rokov	771,63	1,6	14 111,30
rodič s 3 deťmi mladšími ako 14 rokov	955,79	1,9	16 757,16
2 rodičia s 1 dieťaťom mladším ako 14 rokov	868,83	1,8	15 875,21
2 rodičia s 2 deťmi mladšími ako 14 rokov	1 052,99	2,1	18 521,08
2 rodičia s 3 deťmi mladšími ako 14 rokov	1 237,14	2,4	21 166,94

Prepočítané na životné minimum platné od 1.7.2023

Prepočítané podľa EU SILC 2022

²⁴ Pozn.: príklady aplikácie navrhovanej definície vychádzajú podľa najnovších dostupných dát, ktoré boli v čase vypracovávania tohto dokumentu k dispozícii.

Modelovanie pri aplikácii časti B definície energetickej chudoby:

Domácnosť	Ročné náklady na energie v predchádzajúcom roku* menšie ako (v EUR)	Celkový čistý mesačný disponibilný príjem** domácnosti menší ako (v EUR)	Celkový čistý ročný disponibilný príjem** domácnosti menší ako (v EUR)
jednočlenná	693,00	440,99	5 291,14
dvojčlenná (dospelí)	693,00	661,39	7 936,70
rodič s dieťaťom mladším ako 14 rokov	693,00	573,21	6 878,48
rodič s 2 deťmi mladšími ako 14 rokov	693,00	705,45	8 465,82
rodič s 3 deťmi mladšími ako 14 rokov	693,00	837,76	10 053,16
2 rodičia s 1 dieťaťom mladším ako 14 rokov	693,00	793,67	9 524,05
2 rodičia s 2 deťmi mladšími ako 14 rokov	693,00	925,95	11 111,39
2 rodičia s 3 deťmi mladšími ako 14 rokov	693,00	1 058,23	12 698,73

*údaje sú z RÚ 2020

** Prepočítané podľa EU SILC 2022

Modelovanie pri aplikácii časti C definície energetickej chudoby: n/a.

Pozn. k modelovaniu podľa časti C: odporúča sa vykonať odhad v rámci ďalších krokov štátu v otázke implementácie legislatívnych a iných krokov pri riešení energetickej chudoby. Kategóriu C nie je možné modelovať na základe príjmov a výdavkov domácnosti, nakoľko sa posudzuje fyzická nedostupnosť dodávok elektriny.